

«Η ΣΤΟΛΗ Η ΠΡΩΤΗ»

Μία θεολογική θεώρησι τοῦ ἐνδύματος ¹.

Η σχέσι, πού ἔχει ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος μέ τὰ ἐνδύματά του, θεωρεῖται συνήθως, ἐκτός Ἐκκλησίας, οὐδέτερη ἢ ἐπιφανειακή. Ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖον ντύνεται, ἢ ὁ βαθμός στόν ὁποῖον ξε-ντύνεται, δείχνει πῶς δέν συνδέεται μέ αὐτά οὐσιαστικά... Ἀλλά κι ἐντός Ἐκκλησίας, ἢ σχέσι αὐτή θεωρεῖται, συχνά, μόνον ἀπό ἠθικῆς πλευρᾶς· γι' αὐτό κατακρίνεται λ.χ. τό ἀνεπαρκές ντύσιμο, κυρίως τῶν γυναικῶν.

Ἄλλ' ἀπλῶς καί μόνον ἓνα ἠθικό ὑπόβαθρο —στόν βαθμό, ιδίως, πού μία ἠθική καί μία ἠθικῶς ἀδιάφορη θεώρησι κινοῦνται στό ἴδιο ἐπίπεδο— δέν θά μποροῦσε νά στηρίξη μία τέτοια σχέσι, πού ἄπτεται μᾶλλον τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας καί ἀνθρωπολογίας.

Ἔτσι θά ἦταν μάταιη κάθε ἀπόπειρα νά ἀναλυθῆ μέ καθαρῶς ἠθικά κριτήρια ἓνα, κατά βάθος, θεολογικό καί μεταφυσικό πρόβλημα. Οὔτε θά ἦταν δυνατόν νά ἐξετασθῆ σέ ὅλο του τό πλάτος, ἐάν ἀπλῶς ἐθεωρεῖτο σάν μία συνήθεια, ἀντίθετη στά ἤθη καί τὰ ἔθιμα².

Ἀπό τήν στιγμή, μάλιστα, πού ἐρευνᾶται βαθύτερα καί τίθεται γενικότερα τό ζήτημα τῆς γυμνότητος, τότε ἀναφύονται ποικίλοι θεολογικοί καί ὑπαρξιακοί προβληματισμοί. Εἶναι ἄλλωστε χαρακτηριστικό πῶς, ὅσοι ἔκαναν παλαιότερα προπαγάνδα ὑπέρ τοῦ γυμνισμοῦ, χρησιμοποιοῦσαν διάφορες "θρησκευτικές" προφάσεις· οἱ ὁποῖες, βέβαια, ἦσαν συνειδητά ἀντίθετες στήν ἀποκαλυφθεῖσα διδασκαλία τῆς Ἐκκλη-

---

1. Ὁ τίτλος προέρχεται ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν, κεφ. ιε', 22: "Ἐξενέγκατε τήν στολήν τήν πρώτην καί ἐνδύσατε (τόν υἱόν μου)", ἐνῶ τό λοιπὸν κείμενο ἀποτελεῖ μία διασκευῆ, ἐμπλουτισμένη μέ πολλὰ σχόλια, τοῦ ἄρθρου τοῦ Eric Peterson: "Pour une theologie du vetement", (Λυών Γαλλίας, 1943).

2. Παρὰ ταῦτα, εἶναι χαρακτηριστική ἡ ἀγωνία μερικῶν "κοσμικῶν" ἀνθρώπων: "Πολύ ἀνησυχητικό εἶναι τό γεγονός ὅτι παραδοσιακά χαρακτηριστικά τοῦ ἑλληνικοῦ ἤθους, ὅπως ἡ εὐγένεια, ἡ σεμνότητα, ὁ ἀλληλοσεβασμός, ἡ φιλοξενία καί ἡ ντροπή, δηλαδή ἡ δυσκολία νά ξεγυμνῶνεται κανείς, πραγματικά καί ψυχικά, μπροστά στούς ἄλλους, βρίσκονται σέ ὕφεσι, μέ ἀποτέλεσμα νά μή μποροῦμε πιά νά ἀναγνωρίσωμε τόν ἑαυτό μας". (Ἐφημ. "Ἐλευθεροτυπία", 5-5-98).

~~~~~

σίας³. Αλλ' ἔτσι, οἱ θιασῶτες τῶν ἰδεῶν αὐτῶν ἐγίνονταν, ἐξ ἀντιθέτου, ἀκούσιοι συνήγοροι τῶν Πατέρων, ὅταν αὐτοὶ ὑποστηρίζουν ὄχι ἀπλῶς καὶ μόνο τὸν ἠθικό, ἀλλὰ κυρίως τὸν θεολογικό χαρακτήρα τῆς σχέσεως ἀνθρώπου - ἐνδυμασίας του.

Η θεολογική ἀναφορὰ τῆς σχέσεως αὐτῆς θὰ πρέπει, ἀσφαλῶς, νὰ ἔχη σάν σημεῖο ἀφετηρίας τὴν διήγησι τῆς Γενέσεως περὶ τῆς πτώσεως τῶν πρωτοπλάστων (κεφ. γ'). Τὸ καθοριστικὸ σημεῖο τῆς περικοπῆς αὐτῆς εἶναι ὅτι, ἡ γυμνότης ἐπακολουθεῖ τὴν πτώσι. Ὑπῆρχε, βέβαια, καὶ πρὸ τῆς πτώσεως μία κατάστασι μὴ-ἐνδύσεως· ἀλλ' αὐτὴ ἢ μὴ-ἐνδύσι δέν συνιστοῦσε τὴν γυμνότητα, ὅπως γίνεται σήμερα κατανοητὴ. Ἡ γυμνότης μετὰ τὴν πτώσι εἶναι "παρατηρήσιμη" καὶ ἀντιληπτὴ, ἐνῶ ἡ προοπτικὴ μὴ-ἐνδύσι παρήμενε ἀκατάληπτη⁴.

---

3. Προφάσεις, ὅπως λ.χ.: "Ὁ Θεὸς μᾶς ἔπλασε γυμνοὺς... ἐπιστροφή στὴν φυσικὴ κατάστασι... στὴν ἀδαμιαία περιβολή, κ.τ.λ."

4. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (*"Εἰς τὴν Γένεσιν"*, ὁμιλία 1στ') παρουσιάζει θαυμάσια τὴν κατάστασι τῶν πρωτοπλάστων, πρὸ καὶ μετὰ τῆς πτώσεως: "Ἄς ἀκούσωμε", λέγει, "τίς περικοπές τῆς Ἁγίας Γραφῆς: Ἦσαν καὶ οἱ δύο γυμνοί, ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ γυναῖκα του, καὶ δέν ἐντρέποντο. Ἐπειδὴ δέν ἐγνώριζαν ὅτι ἦσαν γυμνοί, ἀφοῦ ἡ ἀνέκφραστη δόξα τοῦ Θεοῦ τοὺς περιέβαλλε καὶ τοὺς κοσμοῦσε ὠραιότερα ἀπὸ κάθε ὑλικὸ ἐνδυμα. Προσπάθησε, παρακαλῶ, νὰ ἐννοήσης τὸ μέγεθος τῆς εὐτυχίας· πῶς ἦσαν οἱ πρωτόπλαστοι ἀνώτεροι ὅλων τῶν σωματικῶν πραγμάτων· πῶς κατοικοῦσαν στὴν γῆ, ὅπως ἀκριβῶς οἱ ἄγγελοι στὸν οὐρανὸ καὶ, ἐνῶ ἔφεραν ὑλικά σώματα, δέν ἐβαρύνοντο μέ σωματικὰ πάθη, διότι δέν εἶχαν ἀνάγκη οὔτε ἀπὸ στέγη, οὔτε ἀπὸ κάτι ἄλλο παρόμοιο... Ἀλλ' ἡ Εὐα ἔλαβε, λέγει ἡ Γραφή, ἀπὸ τὸν καρπὸ (τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ) καὶ ἔφαγε· ἔδωσε δέ καὶ στὸν ἄνδρα τῆς καὶ ἔφαγαν. Τότε διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ τῶν δύο καὶ ἀντελήφθησαν ὅτι ἦσαν γυμνοί. Λόγω τῆς παραβάσεως τῆς ἐντολῆς, ἐγυμνώθησαν ἀπὸ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ ἀντελήφθησαν τὴν αἰσθητὴ γυμνότητά τους· ὥστε νὰ λάβουν ἀκριβῶς γνώσι, ἀπὸ τὴν ντροπὴ πού τοὺς κυρίευσε, σέ ποῖο μεγάλο ὀλίσθημα τοὺς ὀδήγησε ἢ παράβασι τῆς ἐντολῆς· ἐνῶ πρὶν ἀπελάμβαναν τόσο μεγάλῃ παρρησία (ἐναντι τοῦ Θεοῦ), χωρὶς κἂν νὰ γνωρίζουν ὅτι ἦσαν γυμνοί. Καὶ πράγματι δέν ἦσαν γυμνοί, ἀφοῦ τοὺς περιέβαλλε ἡ θεϊκὴ δόξα, καλλίτερα ἀπὸ ὅποιοδήποτε ἐνδυμα... Ἡ βρωσι, ὅμως, ἢ παράβασι δηλαδὴ τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἔκανε νὰ αἰσθανθοῦν τὴν γυμνότητά τους καὶ τοὺς ἐγέμισε μέ ἀπερίγραπτη ντροπὴ, ὅταν εἰσῆλθε στὶς σχέσεις τους μέ τὸν Θεὸ καὶ ὅταν τοὺς ἀφήρεσε τὸ νέο ἐκεῖνο καὶ παράδοξο ἐνδυμα τῆς δόξης καὶ τῆς θείας ἀγάπης, μέ τὸ ὅποιο ἦσαν ἐνδεδυμένοι".

~~~~~

Όμως, οί πρωτόπλαστοι, ώς γνωστόν, συνειδητοποίησαν τήν γυμνότητά τους, μόνον άφ' ότου ύπέστησαν διά τής πτώσεως μία άλλαγή: "Όταν "διηνοιχθησαν αυτών οί όφθαλμοί", τότε "καί έγνωσαν ότι γυμνοί ήσαν" (Γεν. γ', 7). Η άλλαγή αυτή ήταν, όχι άπλώς ήθικης, άλλ' ύπαρξιακής φύσεως, καθώς έπληξε όλόκληρη τήν ύπαρξί τους, όλόκληρο τό είναι τους. Γι' αυτό έγινε αισθητή, όχι μόνο στον όφθαλμό τής ψυχής τους, (δηλαδή τον νοϋ τους), αλλά κι εκεί, όπου θά μπορούσαν νά τήν παρατηρήσουν τά μάτια τους: στό σῶμα τους, στό ανθρώπινο σῶμα.

Αυτό σημαίνει πολύ άπλά ότι, για τον Άδάμ και τήν Εύα, μετά τήν πτώσι, τό σῶμα "άπέκτησε" ένα διαφορετικό τρόπο ύάρξεως, από ό,τι πριν. Τότε, άφοϋ "διηνοιχθησαν αυτών οί όφθαλμοί", είδαν έκπληκτοι ότι δέν άντανακλούσαν πλέον τήν εικόνα του Θεοϋ⁵. Τότε, για πρώτη φορά, τό ανθρώπινο σῶμα έγινε όρατό σε όλη του τήν σωματικότητα, σε όλη του τήν "γυμνότητα". Τότε ό νοϋς τους στράφηκε, σαν ένας καθρέπτης, και, αντί νά δέχεται τις θείες ελλάμψεις, άρχισε νά "παρατηρή" τήν άμορφία τής ύλης⁶.

Προπρωτικά, τό σῶμα ύπήρχε με ένα έντελώς διαφορετικό τρόπο για τον άνθρωπο, γιατί και αυτός ύπήρχε με ένα έντελώς διαφορετικό τρόπο για τον Θεό. Η "διασάλευσι", όμως, τής ανθρωπίνης φύσεως, λόγω τής παρακοής, είχε ως άποτέλεσμα τήν "άποκάλυψι" του σώματος και, ως συνέπεια, τήν συνειδητοποίησι τής "γυμνότητός" του άφοϋ μία τέτοια συναίσθησι ύποθέτει μία προηγούμενη ξεγύμνωσι, ή όποία νά συνέβη πριν συνειδητοποιηθή ή "γυμνότης".

Αυτή, όμως, ή "άποκάλυψι" του σώματος, πού έκανε όρατή τήν "γυμνή σωματικότητά" του, αυτή ή άτσαλη ξεγύμνωσί του, πού έγινε άντιληπτή άφ' ότου "διηνοιχθησαν αυτών οί όφθαλμοί", προϋποθέτει ό-

---

5. Ο άνθρωπος έδημιουργήθη "κατ' εικόνα και καθ' όμοίωσιν" Θεοϋ (Γεν. α', 26). "Οί Πατέρες τής Έκκλησίας, όμως, άποφεύγουν νά όρίσουν τήν εικόνα του Θεοϋ σε κάποιο συγκεκριμένο χαρακτηριστικό του ανθρώπου. Έτσι άλλοτε τήν άποδίδουν στό "βασιλικό" του αξίωμα, (στήν ύπεροχή του δηλαδή έναντι τής κτίσεως), άλλοτε στήν πνευματική του φύσι, στήν ψυχή του, στον νοϋ του, στήν διάνοιά του, στό λογικό του, ή μάλλον στό αυτεξούσιό του, στήν έλευθερία του, στήν δυνατότητα γνώσεως και κοινωνίας του Θεοϋ, κτλ. Επί πλέον, όχι μόνον ή ψυχή, αλλά και τό σῶμα, δηλαδή όλος ό άνθρωπος, είχε προπρωτικά δημιουργήθη "κατ' εικόνα" του σαρκωθέντος Υιού του Θεοϋ, είχε δεχθή τήν θεία πνοή και χάρι. Αλλά τό προπατορικό άμάρτημα άμαύρωσε τήν εικόνα του Θεοϋ...". (Πρβλ. Λόσσκυ Βλ., "Η μυστική θεολογία τής ανατολικής Έκκλησίας", σ. 132-150, Θεσσαλονίκη 1973).

6. Πρβλ. άγίου Γρηγορίου Νύσσης, "Περί κατασκευής του ανθρώπου", ιβ', 10.

~~~~~  
τι, ἐκεῖνο, πού εἶναι τώρα "ἀκάλυπτο", ἦταν πρό τῆς πτώσεως "καλυμμένο", κι ἐκεῖνο, πού τώρα εἶναι ἀσκέπαστο καί ξεντυμένο, ἦταν πρὶν σκεπασμένο καί ντυμένο.

**Ο** ἄνθρωπος, προπρωτικά, βρισκόταν ἔναντι τοῦ Θεοῦ μέ τέτοιο τρόπο, ὥστε τό σῶμα του δέν ἦταν "γυμνό", ἄν καί κανένα ρούχο φτιαγμένο ἀπό ἀνθρώπινο χέρι δέν τό ἐσκέπαζε. Αὐτή ἡ κατάστασι τῆς "μῆ-γυμνότητος", παρά τήν ἀπουσία ἐξωτερικοῦ ἐνδύματος, ἐξηγεῖται ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ θεία Χάρις τόν περιέβαλλε, σάν ἓνα ἔνδυμα· ὅτι εἶχε γι-ά στολή του τήν ὑπερφυσική "ἀπάθεια, μακαριότητα καί ἀφθαρσία", πού τοῦ ἐχάριζε ὁ Θεός<sup>7</sup>.

**Μ**έ τήν πτώσι, ὅμως, στερήθηκε αὐτήν τήν θεία Χάρι. Καί τώρα, ἐκεῖνο, πού γίνεται ὁρατό, εἶναι ἓνα σῶμα δίχως τήν θεία δόξα, ἀπογυμνωμένο καί σαρκικό· ἓνα σῶμα, ἀπό τό ὁποῖο λείπει ἡ ἀρχοντιά του, ἀ-φοῦ τό ὑψιστο ἀξίωμά του, τό "ἀρχαῖο κάλλος" του, ὀφειλόταν στήν θεία δόξα, τήν ὁποία τώρα ἀπώλεσε. Ὅποιαδήποτε, λοιπόν, μεταπτωτική φανέρωσι σωματικῆς γυμνότητος — ἐκτός τοῦ ὅτι δέν μπορεῖ νά θεωρηθῆ πλέον ὡς "φυσική" — ἀποτελεῖ συγχρόνως μία φανέρωσι τῆς λει-πούσης θείας Χάριτος, τῆς ἀπούσης θείας μακαριότητος, τῆς χαμένης ἀ-παθείας καί ἀφθαρσίας<sup>8</sup>.

**Σ**τόν παράδεισο, ὁ ἄνθρωπος δέν βρισκόταν ἀπλῶς μέσα στό φῶς τῆς θείας δόξης, ἀλλ' ἦταν οὐσιαστικά ἐνδεδυμένος μέ τό φῶς αὐ-τό<sup>9</sup>. Ἐτσι, ἀφοῦ "ξεγυμνώθηκε" διὰ τῆς πτώσεως, θά πρέπη εἰς τό ἐξῆς

---

7. Πρβλ. ἀγίου Γρηγορίου Νύσσης, "Λόγος πρὸς πενθοῦντας", ια'.

8. Ἡ μεταπτωτική γυμνότης ἀποκαλύπτει τό σῶμα. Ἀλλά τό σῶμα δέν εἶναι ἀ-πλῶς ἓνα μηχανικό σύνολο ἀπό σάρκα καί ὀστά. Τό σῶμα φανερώνει ὀλόκληρο τόν ἄνθρωπο, ἐκφράζει συνολικά τόν ψυχικό του βίον, συμπληρώνει οὐσιαστικά τήν πνευματική του ὑπόστασι, ἀπαρτίζει τήν αὐτοσυνειδησία του, εἶναι ἡ γέφυρα μεταξύ τῆς ψυχῆς του καί τοῦ κόσμου, ἀποτελεῖ τόν "ναὸ τοῦ (ἐν αὐτῷ) Ἁγίου Πνεύματος" (Α' Κορ. ζ', 19)... Ἡ διάκρισί του ἀπὸ τήν ψυχή εἶναι μία ἀνώφε-λη ὑπόθεσι, ὅπως ἄλλωστε ἀποδεικνύουν πολλές σύγχρονες ἔρευνες τῆς νευροφυσιολογίας καί τῆς ψυχοσωματικῆς ἰατρικῆς, καί μοιραῖα ὀδηγεῖ στὰ σημε-ρινὰ βιο-ἠθικά ἀδιέξοδα τῆς γενετικῆς ἐπιστήμης... (Πρβλ. περιοδ. "Σύναξη", τ. 4, ἀφιερωμένο εἰς "Τὸ ἀνθρώπινο σῶμα", σ. 7, 26, Ἀθῆναι, φθινόπωρο 1982).

9. Πρβλ. ἀγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ἔ. ἀ., καθὼς καί τό ψαλμικό χωρίο, πού ἀναφέρεται στόν νέο Ἀδάμ, τόν Χριστό: "Ὁ ἀναβαλλόμενος (περιβαλλόμενος) τό φῶς ὡς ἱμάτιον" (Ψαλμ. ργ', 2). Μία, ἐξ ἀντιθέτου, μαρτυρία προέρχεται ἀπό τήν Μεταμόρφωσι τοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβώρ: "Καί μετεμορφώθη ἔ-μπροσθεν αὐτῶν, καί ἔλαμψε τό πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δέ ἱμάτια (ἐν-δύματα) αὐτοῦ ἐγένετο λευκά ὡς τό φῶς" (Ματθ. ιζ', 2). Ἀκόμη καί σέ ὑλικό ἐπί-

~~~~~  
κάθε σωματική "ξεγύμνωσι" νά καλύπτεται μέ τό ένδυμα. Αφοῦ τό "ἀ-
κάλυπτο" σῶμα κάνει ὄρατή τήν "αισχύνη" του, τό "αἶσθημα τῆς αισχύ-
νης (ντροπῆς)" ἐπιβάλλει νά καλύπτεται τό σῶμα¹⁰. Αφοῦ τό σῶμα δέν
εἶναι πλέον ἀπαθές καί ἄφθαρτο, θά πρέπει νά σκεπάζεται μέ ἕνα ρου-
χο, πού νά καταστέλλη τά πάθη του, νά κρύβη τήν φθορά του καί νά κα-
λύπτει τήν σῆψι του¹¹.

Η λαϊκή ρῆσι: "Φύλαγε τά ρουῖχα σου", κρύβει ἕνα βαθύ θεολογι-
κό νόημα. Γιατί τά ρουῖχα ἀποτελοῦν ἕνα ἀπαραίτητο στοιχεῖο τῆς αὐτο-
συνειδησίας τοῦ ἀνθρώπου, ἕνα "μέρος" τοῦ ἑαυτοῦ του· συμπληρώνουν,
ἐπισφραγίζουν, ὀλοκληρώνουν τήν προσωπικότητά του¹². Τά ρουῖχα ἐξα-
σφαλίζουν τήν κυριότητα τῆς ψυχοσωματικῆς του ὑπάρξεως, προστα-
τεύοντάς την, ὄχι μόνο ἀπό τίς κακουχίες, ἀλλά καί ἀπό τήν ἀήθη ἀλλο-
τρίωσι τοῦ σαρκικοῦ φρονήματος· τέλος, μετέχουν, τρόπον τινά, σ' αὐτό
πού ὁ ἴδιος ὁ μεταπτωτικός ἄνθρωπος δέν μπορεῖ πλέον νά ἐκφράσῃ, σ'

πεδο, ἔχει σήμερα διαπιστωθῆ, μέ τήν βοήθεια τῆς συγχρόνου τεχνικῆς, ὅτι, ἐάν
ἐκτυφλωτικό φῶς καλύψῃ τό ἀνθρώπινο σῶμα, τότε δέν διακρίνεται ἡ πιθανή
γυμνότης του.

10. Τό αἶσθημα τῆς αἰδοῦς, ἐπομένως, ἔχει ὑπαρξιακή ρίζα, ἀφοῦ συνδέεται μέ
τό προπατορικό ἀμάρτημα. Ἐτσι ἐρμηνεύεται καί ἡ ἐντολή τοῦ Θεοῦ: "Οὐκ ἀπο-
καλύψεις αἰσχημοσύνην" (*Λευϊτ. ιη', 6*). Γι' αὐτό καί ὁ Χριστός μακαρίζει τοὺς
"εὐλογημένους", πού κληρονομοῦν τήν Βασιλεία τῶν οὐρανῶν, διότι: "Γυμνός
ἦμην, καί περιεβάλετέ με" (*Ματθ. κε', 36*). Πρβλ. καί εἰς τόν "Βίο τῆς ὁσίας Μα-
ργίας τῆς Αἰγυπτίας", ιβ': "Τότε (ἡ ὁσία) φωνήν ἀφήσιν· ἀββᾶ Ζωσιμᾶ, συγχώρη-
σόν μοι διά τόν Κύριον· οὐ δύναμαι ἐπιστραφεῖναι καί ὀφθῆναι σοι οὕτως εἰς
πρόσωπον· γυνή γάρ εἰμί καί γυμνή καί τήν αἰσχύνην τοῦ σώματος ἀπερικάλυ-
πτον ἔχουσα... Ρίψον μοι ράκος, ὅπως ἐν αὐτῷ συγκαλύψω τήν γυναικείαν ἀ-
σθένειαν".

11. Εἶναι, λοιπόν, ὑπαρξιακή ἀπαίτησι τό νά καλύπτονται τά σώματα τῶν νε-
κρῶν μέ τά σάβανα.

12. Πρβλ. Γεν. λζ', 33 / κζ', 15, 27 καί Ἄσμ. δ', 11. Ὅταν, λ.χ., ἀναγκασθῆ κανεῖς
νά ξε-ντυθῆ, (στό ἰατρεῖο, στό στρατόπεδο, στήν φυλακή, κτλ), τότε νοιώθει νά
χάνη ἀμέσως τήν αὐτοπεποίθησί του, τήν ἀσφάλεια καί τήν ἀκεραιότητά του.
Βιώνει τήν γυμνότητά του ὡς ἀπουσία, ὡς ἀληθινή στέρησι. Αἰσθάνεται πῶς
τοῦ ἀφαιρέθηκε, ὄχι ἀπλῶς τό περίβλημά του, ἀλλ' ἕνα μεγάλο μέρος τῆς οὐσί-
ας του· ὅτι ἀκρωτηριάσθηκε...

~~~~~  
αυτό πού ή φύσι του δέν ἐπαρκεῖ νά ἀναπληρώση, καίτοι ἀπό συστάσεως της εἶναι προορισμένη γι' αὐτήν τήν προσθήκη, γι' αὐτήν τήν τελείωσι, πού εἶναι ή Χάρις.

**Ὁ** Ἀδάμ ἦταν "ἐνδεδυμένος" μὲ τήν θεία Χάρι τῆς μακαριότητος, τῆς ἀπαθείας καί τῆς ἀφθαρσίας, γιατί ὁ κύριος σκοπός τοῦ ἐνδύματός του ἦταν νά κάνη ἀναγνωρίσιμο καί φανερό τό ἀξίωμά του· αὐτό γιά τό ὅποιο ἔχει πλασθῆ ὁ ἄνθρωπος.

**Ἐ**πί πλέον, τό παραδεισίο ἐνδυμα ἐδήλωνε, ὅτι: ὅπως τὰ ροῦχα εἶναι τό πρῶτο πράγμα, πού ὁ ἄνθρωπος ζητᾶ γιά νά ὀλοκληρωθῆ, ἔτσι καί οἱ ὑπερφυσικές χάριτες τῆς μακαριότητος, τῆς ἀπαθείας καί τῆς ἀφθαρσίας, θά πρέπη νά ἐδόθησαν στόν Ἀδάμ γιά νά τελειωθῆ. Ἐπίσης, ὅπως τὰ ροῦχα καλύπτουν τό ὑλικό σῶμα, ἔτσι καί οἱ ὑπερφυσικές χάριτες ἐπεκάλυπταν στόν Ἀδάμ αὐτό, πού ὑπῆρχε ὡς δυνατότης μέσα σέ μία φύσι ἐγκαταλελειμμένη ἀπό τόν Θεό καί ἀφημένη στόν ἑαυτό της: τήν ἐκ-πτώσι τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τοῦ σημείου νά γίνη "σάρκα", τήν ἀποκάλυψι τῆς "γυμνότητός" του, τῆς ἀλλοιώσεως καί τῆς φθορᾶς του<sup>13</sup>.

**Ὅ**σο "ἐξωτερική" καί ἄν μπορῆ νά φαίνεται, ἐκ πρώτης ὄψεως, ή ἄμεση ἀντίδρασι τοῦ Ἀδάμ καί τῆς Εὕας, μετά τήν πτώσι, ἀφ' ὅτου "ἐγνώσαν ὅτι γυμνοί ἦσαν", τό γεγονός δηλαδή ὅτι "ἔρραψαν φύλλα σικκῆς καί ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα" (Γεν. γ', 7), ἐν τούτοις μέσῳ αὐτῆς τῆς πράξεως ἐκφράζεται ή συνειδήσί τους ὅτι, στήν ἀρχική τους κατάστασι, περιεβάλλοντο ἀπό τήν δόξα, σάν ἕνα ἐνδυμα· κι ὅτι εἶχαν τήν οὐσιαστική ἐκφρασι τοῦ ἑαυτοῦ τους σ' αὐτό τό ἐνδυμα τῆς δόξης<sup>14</sup>.

---

**13.** Πρβλ. Ρωμ. η', 1-13. Ὁ ἄνθρωπος, διά τῆς πτώσεως, ἐχωρίσθη ἀπό τόν Θεό, ἔχασε τήν θεία Χάρι, "παρασυνεβλήθη (ἐξισώθηκε) τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καί ὠμοιώθη αὐτοῖς" (Ψαλμ. μη', 13), ἐξέπεσε καί ἔγινε "σάρκα". Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἀναφέρει ὅτι: "Σάρκα δέν ἐννοεῖται τό σῶμα, οὔτε ή οὐσία τοῦ σώματος, ἀλλ' ὁ σαρκικός βίος, ὁ κοσμικός τρόπος ζωῆς, ὁ πλήρης ἀπολαύσεων καί ἀσωτείας, πού κάνει ὅλο τόν ἄνθρωπο, ἀκόμη καί τήν ψυχή του, σάρκα". Καί ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης ἀναφέρει ὅτι, ὁ ὅρος "σάρκα προσδιορίζει μέ μεγαλύτερη ἀκρίβεια τόν παλαιό ἄνθρωπο, πού ὁ θεῖος Ἀπόστολος ζητᾶ νά ἀποθέσωμε (Εφ. δ', 22), δηλαδή τόν σαρκικό ἢ ψυχικό, σέ ἀντίθεσι μέ τόν πνευματικό (Α' Κορ. β', 14)". (Πρβλ. Νέλλα Π., "Ζῶν θεούμενον", σ. 54, ἔκδ. "Ἐποπτείας", Ἀθῆναι 1979).

**14.** Ἄρα γε πόσο "ἐξωτερικό" (ἐπιφανειακό) καί ἀξιολύπητο εἶναι τό γεγονός ὅτι ὁ ἄνθρωπος, μετά τήν χειρίστη πράξι γιά τήν ὁποῖαν ἦταν ἰκανός, τήν παρακοή ἔναντι τοῦ Θεοῦ, δέν μπόρεσε νά βρῆ ἄλλη λύσι ἀπό τό νά φτιάξη ἕνα ροῦχο... Μία παράλληλη κίνησι, ἕνας ἀπόηχος τῆς ἀντιδράσεως ἐκείνης τῶν πρωτοπλάστων, διαφαίνεται στήν ἐνέργεια τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου νά ἐπ-ἐνδυθῆ, ὅταν

~~~~~

Ο άνθρωπος, βέβαια, πλάσθηκε από τόν Θεό μή-ένδεδυμένος. Αλλ' αυτό, όχι μόνο για να φανῆ ὅτι ἔτσι εἶχε μία δική του φύσι, ξεχωριστή ἀπό τοῦ Θεοῦ, ἀλλά κυρίως για να μπορέση να λάβῃ ἀπό Αὐτόν τήν στολή τῆς θείας δόξης¹⁵. Ἐξ αἰτίας, ὅμως, τῆς παρακοῆς "ἀπογυμνώθηκε" κι ἔκτοτε ἔχασε, ὄχι μόνο τήν στολή τῆς θείας Χάριτος καί συγχρόνως τήν ὑπερφυσική ἐνδυμασία του, ἀλλ' ἐπίσης τήν προπρωτική κατάστασι τῆς μή-ἐνδύσεως, πού συνδέεται εἰς τό ἐξῆς μέ τήν "γυμνότητα" — ἡ ὁποία φανερώνεται στήν αἰσχύνῃ του — μιᾶς φύσεως μεταπτωτικῆς καί "γυμνῆς", λόγῳ τῆς ἁμαρτίας¹⁶.

Ἄν καί φαίνεται να μή ταιριάζῃ πολύ τό ὅτι ἡ θεία Χάρις εἶχε δοθῆ στόν ἄνθρωπο σάν ἐνδυμα, ἄν καί μοιάζῃ γελοία ἀναλογία τό ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν ἀντέδρασε τήν στιγμῆ τῆς πτώσεως, παρὰ καλύπτοντας τήν αἰσχύνῃ τοῦ σώματός του, ἐν τούτοις πίσω ἀπό τήν φαινομένη αὐτή δυσαρμονία καί δυσαναλογία ἐκφράζεται ἀληθινά τοῦτο: Ὅπως ἀκριβῶς ἡ Χάρις προϋποθέτει τήν φύσι, ἔτσι καί ἡ ἀπώλεια τῆς Χάριτος ἀποκαλύπτει τήν γυμνωσι τῆς φύσεως σέ ὁλόκληρη τήν ἀνθρωπίνῃ ὑπαρξί: οὕτως ὥστε, αὐτός πού, μόλις πρό ὀλίγου, ἦταν ἐνδεδυμένος μέ τήν θεία δόξα, σάν ἄγγελος, ἔπρεπε τώρα να καλύψῃ τήν γυμνότητα τοῦ σώματος του μέ φύλλα συκῆς: αὐτός, πού μέσα στόν παράδεισο περιβαλλόταν ἀπό τήν θεοῦφαντη στολή τῆς Χάριτος, ἔπρεπε τώρα, για να ἐπιβιώ-

---

ξαφνικά μέσα ἀπό τό πλοῖο ἀντελήφθη τόν ἀναστημένο Χριστό στήν ἀκρογιαλιά: "Σίμων οὖν Πέτρος ἀκούσας ὅτι ὁ Κύριος ἐστι (εἰς τόν αἰγιαλόν), τόν ἐπενδύτην διεζώσατο ἦν γάρ γυμνός" (Ιω. κα', 7). Ἡ γυμνότης, βέβαια, για τούς Ἑβραίους ἦταν κάτι τό ἀδιανόητο, ἀφοῦ ἦταν ρητῶς ἀπαγορευμένη ἀπό τόν Θεό γι' αὐτό, ἐδῶ θά πρέπη να ἐκληφθῆ ὑπό σχετική ἔννοια, ἀπλῶς καί μόνο σάν μία κατάστασι μή πλήρους ἐνδύσεως. Ὁ ἀπόστολος Πέτρος, δηλαδή, ἐφοροῦσε τόν χιτῶνα του, τό ἐσωτερικό του ἐνδυμα, ἀλλ' ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου τόν ἔκανε να αἰσθανθῆ "γυμνός", τοῦ αὔξησε τό αἶσθημα τῆς αἰδοῦς, γι' αὐτό καί ἀμέσως "τόν ἐπενδύτην διεζώσατο". (Πρβλ. Τρεμπέλα Π., "Ἰπόμνημα εἰς τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον", σ. 721, ἔκδ. "Σωτήρος", Ἀθῆναι 1969).

15. Ἐπομένως ὁ ἄνθρωπος οὔτε πλάσθηκε, οὔτε ὑπῆρξε ποτέ "γυμνός", ὑπό τήν σημερινή φυσιοκρατική, μεταπτωτική ἀντίληψι τοῦ ὅρου.

16. Ἡ γυμνότης θεωρεῖται, ἀπό τήν Ἐκκλησία, ὡς μία δαιμονοκρατούμενη κατάστασι, ὡς ἓνα ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστασίας τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Θεό καί τῆς αὐτο-παραδόσεώς του, μέσω τῆς ἁμαρτίας, στόν διάβολο. Χαρακτηριστική εἶναι ἡ περίπτωσι τοῦ Γαδαρηνοῦ ἐκεῖνου, ὁ ὁποῖος "εἶχε δαιμόνια ἐκ χρόνων ἱκανῶν (πολλῶν), καί ἱμάτιον (ροῦχο) οὐκ ἐνεδιδύσκετο...". Μόλις, ὅμως, τόν ἐθεράπευσε ὁ Χριστός, οἱ συγχωριανοί του "εὔρον καθήμενον τόν ἄνθρωπον, ... ἱματισμένον καί σωφρονοῦντα, παρὰ τούς πόδας τοῦ Ἰησοῦ" (Λουκ. η', 26-36).

ση μέσα στην παρά φύσιν κατάσταση που εξέπεσε, να λάβη από τον Θεό "χιτώνας δερματίνους" (Γεν. γ', 21)¹⁷.

Τό μεταπτωτικό, λοιπόν, ένδυμα του ανθρώπου είναι ένα "κατεστημένο" ρούχο, που εκφράζει την κατάσταση της πεπτωκυίας φύσεώς του.

Είναι ένα ρούχο φτιαγμένο από τά φύλλα εκείνης της συκής, την όποιαν έπλησίασε ό Χριστός, όταν πεινούσε (Ματθ. κα', 19), κι εύρηκε την μέν συκιά άκαρπη, τά δέ φύλλα της τραχιά¹⁸.

Είναι ένα ρούχο μετανοίας, φτιαγμένο από δέρματα νεκρών ζώων¹⁹, προκειμένου να φανή ότι ό άνθρωπος, εύρισκόμενος σωματικώς

---

17. "Οί Πατέρες της Εκκλησίας, χωρίς να έξαντλούν τό θέμα, αναφέρουν ότι οί δερμάτινοι χιτώνες, οί όποιοι δέν αποτελούν τό ανθρώπινο σώμα, εκφράζουν: α'). Τήν νεκρότητα, που περιεβλήθη, ως δευτέρα φύσι του, μετά την πτώσι ό άνθρωπος· ώστε να διάγη εις τό έξής μία "έν θανάτῳ ζωή", να βιώνη μία άπουσία ζωής, β'). Τά χαρακτηριστικά της "άλόγου φύσεως", που προσέλαβε ό άνθρωπος· δηλαδή ό,τι σήμερα ονομάζεται "βιολογική ζωή" και γ'). Τό "φρόνημα της σαρκός" (Ρωμ. η', 6), που κάνει όλον τον άνθρωπο "σαρκικό" και υλικό... Αλλά, όμως, που ήσαν τά φυσιολογικά αποτελέσματα του προπατορικού άμαρτήματος, ό Θεός τά ανέχθηκε —δέν τά δημιούργησε, άφού δέν είναι αίτιος του κακού— και τά μετέτρεψε, μέσα από την άπειρη άγάπη Του, σε εύλογία· για να μπορέση τελικώς ό άνθρωπος να έπιβίωση και, διά της ένανθρωπήσεως του Λόγου, να σωθῆ...". (Νέλλα, έ.ά., σ. 47 κ.έ., όπου αναπτύσσεται διεξοδικώς και Πατερικώς ή διπλή όψι των "δερματίνων χιτώνων").

18. "Όντως τραχέα τά φύλλα της συκής της ήμών φύσεως, ή άνώματος κακία της ήμών φύσεως. Προς ταύτην την συκήν, τουτέστι (δηλαδή) την φύσιν της ανθρώπότητος, ήλθεν ό Σωτήρ και ζητών έξ αυτής καρπόν τον γλυκύτατον, τουτέστι την γλυκυτάτην Θεῷ άρετήν, δι' ής ή σωτηρία προσγίνεται. Άλλ' ουχ εύρε καρπόν, άλλ' ή μόνον φύλλα, την τραχυτάτην και μοχθηροτάτην άμαρτίαν και τά εκ ταύτης φυόμενα κακά. Διό δή προς ταύτην αντιφθέγγεται, ότι "Ουκέτι εκ σου καρπός έλεύσεται"...". (Αγίου Ιωάννου Δαμασκηνού, "Λόγος εις την ξηρανθείσαν συκήν", γ').

19. Γι' αυτό και ό άγιος Ιωάννης ό Πρόδρομος, ό κήρυκας της μετανοίας, "ήν ένδεδυμένος τρίχας καμήλου και ζώνην δερματίνην περί την όσφύν (μέση) αυτού" (Μαρκ. α', 6). Ακολουθως και οί πρῶτοι άσκητές έφορουσαν την μηλωτή (δέρμα προβάτου, προβιά), ένῶ όλοι οί μοναχοί μέχρι σήμερα φέρουν δερματίνη ζώνη στην μέση τους, σαν σύμβολο της νεκρώσεως του σαρκικού φρονήματος.

μεταξύ ζωής και θανάτου, πρέπει να πληρώσει την απώλεια του παραδεισίου ενδύματος με το αντίτιμο του θανάτου²⁰.

Είναι μία περιβολή "αίσχυνης"²¹, πού, θεραπεύει μὲν τὸ αἶσθημα τῆς αἰδοῦς, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ ἐξαλείψει τὴν ὑπαρξιακὴ ντροπὴ γιὰ τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα τῆς παρακοῆς ἐναντι τοῦ Θεοῦ²².

Εἶναι μία ἐνδυμασία, πού δὲν ἀκτινοβολεῖ πιά, ἀλλ' ἀναζητᾶ συνεχῶς, μέσα ἀπὸ τὰ πολύχρωμα ροῦχα τῆς ματαιοδοξίας, νὰ ξαναβρῆ τὴν λαμπρότητα τοῦ χαμένου ἐνδύματος τῆς θείας δόξης²³.

---

20. "... Ἐντεῦθεν καὶ δερματίνους χιτῶνας περιβάλλεται. Μέσον γὰρ ζωῆς καὶ θνητότητος ὧν τῷ σώματι, πρότερον ὧν ἐν παραδείσῳ τρυφῆς καὶ βασιλικῶ θάλαμῳ ἀναστρεφόμενος, θνητόν ὕστερον καὶ παχὺ σῶμα ἐκτήσατο, δυνάμενον ἀνισχεῖν (νὰ ἀντέχη) πρὸς τοὺς πόνους". (Ἁγίου Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, ἔ.ἀ.).

21. Πρβλ. Ἁγίου Ἰωάννου Σιναΐτου, "Κλίμαξ", δ', 31: "Ἀπόδυσαι θέλημα ὡς αἰσχύνης περιβολήν".

22. Ἡ ὑπαρξιακὴ αὐτὴ ντροπὴ ἦταν πολὺ ἐναργὴς στὸν Ἀδάμ, ὁ ὁποῖος, καίτοι περιβεβλημένος μὲ "φύλλα συκῆς καὶ περιζώματα", ὅταν τὸν "ἐκάλεσε ὁ Θεὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀδάμ, πού εἶ (εἶσαι) ;", ἀπήντησε: "Τῆς φωνῆς σου ἤκουσα καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνὸς εἶμι, καὶ ἐκρύβην" (Γεν. γ', 11). Αὐτὸς ὁ ἀδαμιαῖος θρῆνος ἀποτελεῖ ὑπαρξιακὸ βίωμα κάθε Ἁγίου τῆς Ἐκκλησίας μας, καὶ ἐκφράζεται ἐναργῶς μέσα στὰ τροπάρια τοῦ Μεγάλου Κανόνος, πού ψάλλεται κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστή.

23. Οἱ μοναχοί, ἀντιθέτως, δὲν φοροῦν πολύχρωμα ἐνδύματα, ἀλλὰ μόνο μαῦρα, ἐνδεικτικὰ τοῦ πένθους καὶ τῆς μετανοίας, πού νοιώθουν, ὡς ἐξόριστοι τοῦ Παραδείσου. " Ὑιοθέτησαν, εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, μία ἰδιαίτερη ἐνδυμασία, πού τοὺς ξεχώριζε ἀπὸ τοὺς λοιποὺς χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς βοηθοῦσε νὰ ζοῦν ὡς ἀπομακρυσμένοι "ἐκ τοῦ κόσμου τούτου", ὡς πολῖτες μιᾶς ἄλλης, οὐράνιας πολιτείας (Ἐβρ. ιγ', 14). Αὐτὸ εἶναι τὸ μοναχικὸ Σχῆμα, πού ὁ Ἄγγελος παρέδωσε στὸν μέγα Παχώμιο, λέγοντάς του: " Ἐν τούτῳ τῷ Σχήματι σωθήσεται πᾶσα σάρξ". Στὶς ἀπαρχές, μάλιστα, τοῦ μοναχισμοῦ, τὸ μόνο χρησιμοποιούμενο τυπικὸ, κατὰ τὴν μοναχικὴ κουρὰ, ἦσαν ἡ ἐνδυσι μὲ τὸ Σχῆμα αὐτό, τὸ ὁποῖο παρεδόθη ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ, ἀπὸ γέροντα σὲ ὑποτακτικὸ. Ἔτσι ἡ ἐνδυσι τοῦ μοναχοῦ μὲ τὸ Σχῆμα εἶναι συγχρόνως ἓνα σημάδι τῆς μεταβίβασις μίας χάριτος κληρονομημένης ἀπὸ τοὺς Πατέρες, κι ἓνα σύμβολο τῆς πνευματικῆς κοινωνίας μαζί τους. Ἡ ἐνδυμασία τοῦ μοναχοῦ εἶναι ἀπλή καὶ φτωχικὴ, ὥστε νὰ συμβαδίσει μὲ τὴν ἀσκητικότητα καὶ τὴν ἀμεριμνία τοῦ βίου του. Αὐτὴ ἡ φτωχικὴ καὶ ἀπλότης, ἂν καὶ δὲν συνιστοῦν κάποια ἀπόλυτα κριτήρια, ἐν τούτοις δὲν ἔρχονται σὲ ἀντίθεσι μὲ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος, πού παρουσιάζει ἡ μοναχικὴ ἀμφίεσι. Ἡ εὐρυχωρία καὶ ἡ ἀναδίπλωσι τῆς περιβολῆς αὐτῆς συντελοῦν στό νὰ δημιουργηθοῦν οἱ εὐνοϊκότερες συνθήκες γιὰ τὴν προσευχὴ, τὴν περισυλλογὴ καὶ τὴν πνευματικὴ ζωὴ. Ἐπὶ πλέον ἐκφράζουν κάποιον ἰδιαίτερο συμβολισμό τοῦ Σχήματος, πού θέλει νὰ θυμίζει

~~~~~

Είναι ένα ρούχο, πού μπορεί μὲν νά σκεπάζη τὸ σῶμα, ἀλλὰ, μὴ καλύπτοντας ὑπαρξιακὰ τὴν "γυμνότητα" τῆς πεπτωκυίας φύσεως, ξεσκεπάζει συγχρόνως αὐτὸ τὸ ὁποῖο σκεπάζει, καὶ ξεντύνει αὐτὸ τὸ ὁποῖο ντύνει. Ἔτσι τὰ γήινα ρούχα καταντοῦν συχνὰ ἓνα μέσο φιληδονίας καὶ πειρασμοῦ.

Είναι ἓνα "μικρο-ἀστικό" ρούχο, πού μπορεί μὲν νά ἐκφράζη τὴν σεμνότητα, ἀλλ' ὄχι τὴν ἀπάθεια· τὴν εὐπρέπεια, ἀλλ' ὄχι τὴν μακαριότητα.

Είναι ἓνα ρούχο, πού μπορεί κάλλιστα νά γίνη μία νεκρώσιμη περιβολή καὶ νά σκεπάση τὸ ἐφήμερο, ἀλλὰ τελικῶς, σάν "νεκρώσιμη περιβολή", δέν μπορεί παρά νά ἀποκαλύπτῃ τὴν γυμνότητα καὶ τὴν φθορὰ τῆς πεπτωκυίας φύσεως²⁴.

Εν ὀλίγοις τὸ ρούχο, πού φορᾷ ὁ μεταπτωτικὸς ἄνθρωπος, εἶναι μία ἀνάμνησι τοῦ χαμένου ἐνδύματος, πού φοροῦσε στὸν παράδεισο. Καὶ εἶναι μία ἀνάμνησι τόσο ζωντανή, ὥστε ὅποιαδήποτε ἀλλαγὴ ἢ ἀνανέωσι, κι ἂν ἐπιφέρῃ ἢ μόδα στὰ ρούχα²⁵, δέν συντελεῖ παρά στό νά ξυπνᾷ μέσα του τὴν ἐλπίδα, πού τὸν ὀδηγεῖ πρὸς τὸ χαμένο ἔνδυμα τῆς

τὸ "Ἀγγελικὸ ἔνδυμα" τῶν Σεραφίμ μὲ τίς ἕξι πτέρυγες, κατὰ τὸ ὄραμα τοῦ προφήτου Ἡσαΐου (Ἠσ. Σ', 2). Γι' αὐτὸ καὶ τὸ μοναχικὸ Σχῆμα λέγεται ἐπίσης Ἀγγελικὸ Σχῆμα". (Πρβλ. Ἀρχιμ. Πλακίδα *Deseille*, "*Nous avons vu la vraie lumiere*"- ("Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν"), σ. 88, 183, ἔκδ. "*L' age d' homme*", Λωζάννη Ἑλβετίας 1990 –ὑπὸ μετάφρασι).

24. Τὰ "πένθιμα ρούχα", καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ συνήθεια τοῦ νά σχίζῃ κανεὶς τὰ ρούχα του εἰς ἔνδειξι πένθους, φανερώνουν ὅτι ἡ ἀθανασία ἀποτελεῖ ἓνα "ἔνδυμα", πού δέν μπορεί μάλιστα κανεὶς νά τὸ σχίση. Ἐπὶ πλέον, τὸ ντύσιμο τῶν νεκρῶν δείχνει ὅτι τὸ ἔνδυμα ὑφίσταται ὡς ὑπαρξιακὴ ἀνάγκη, ἀφοῦ τὸ νά ταφῇ κανεὶς γυμνός ἀποτελεῖ ἀτίμωσι.

25. Ἡ ὑπαρξιακὴ ἀνάγκη τῆς ὀλοκληρώσεως τοῦ ἀνθρώπου, μέσα στό ἔνδυμα τῆς θείας δόξης, τὸν κάνει, στὴν μεταπτωτικὴ κατάστασι πού βρίσκεται, νά ὑποτάσσεται πρόθυμα στὴν μόδα, ἢ ὅποια τοῦ ὑπόσχεται κάθε φορὰ καὶ μία νέα εὐκαιρία κι αἴσθησι καταξιώσεως τοῦ ἑαυτοῦ του. Αὐτὴ ἡ ἀτομικὴ καταξίωσι χάνεται μέσα στὴν ἀκαλαίσθητη ὁμοιομορφία τῶν μαύρων μοναχικῶν ἐνδυμάτων, ὅπου ἐπὶ πλέον ἐξαφανίζονται ὅλα τὰ ἰδιαίτερα σωματικὰ χαρακτηριστικά. Ἄν τυχόν φαίνεται νά διασώζεται στὴν ἐνδυμασία τῶν κληρικῶν, αὐτὸ δέν εὐσταθεῖ, ἀφοῦ τὰ πολύχρωμα καὶ βαρῦτιμα ἱερατικὰ ἄμφια δέν ὀφείλονται σέ κάποια προσωπικὴ ματαιοδοξία, ἀλλὰ στοὺς λόγους συμβολισμοῦ, πού ἐπιβάλλουν τὴν ἰδιαίτερα αὐτὴ περιβολή — προκειμένου λ.χ. νά φανῇ ὅτι ὁ ἱερεὺς εἶναι εἰκόνα τοῦ μεγάλου Ἀρχιερέως Χριστοῦ, ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ δέν τελεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ Μυστήρια, ἀλλὰ δυνάμει τοῦ Χριστοῦ.

θείας δόξης· τό μόνο πού τόν ἐξέφραζε ἀληθινά, τό μόνο πού φανέρωνε τό ἀληθινό "ἀξιώμά" του, τό "ἀρχαῖο κάλλος" του.

Αὐτό τό παραδείσιο ἔνδυμα, πού ὁ ἄνθρωπος κατεῖχε κι ἔχασε, καί τό ὁποῖο δέν παύει ποτέ νά ἀναζητᾶ στά γήινα ροῦχα, πού φορᾶ, τοῦ δίδεται κατά τό ἅγιο Βάπτισμα. Εἶναι ὁ λευκός χιτῶνας, πού λαμβάνει ὁ νεοφώτιστος, ὅταν ὁ ἱερεὺς λέγη: " Ἐνδύεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ χιτῶνα δικαιοσύνης..."²⁶. Εἶναι τό "ἔνδυμα τῆς ἀφθαρσίας", πού μυστηριακῶς ὑφαίνεται "ἐξ ὕδατος καί Πνεύματος"²⁷.

Τό λευκό αὐτό ἔνδυμα προεικονίζει τήν αἰωνιότητα καί προαναγγέλλει τήν Ἀναστάσι. Ἐκφράζει τήν πνευματική εὐφροσύνη, μέσα στήν ὁποία ζῆ ἡ λευκοφοροῦσα ψυχή, πού εἶναι στολισμένη μέ λαμπρότητα καί κάλλος, μετά τήν ἐξάλειψι τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος διά τοῦ "λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας" (Τιτ. γ', 5). Συμβολίζει τήν πνευματική καθαρότητα, τήν ἀπάθεια καί τήν ἀκεραιότητα τοῦ ἀναγεννημένου ἀνθρώπου. Δηλώνει τήν ἐπιστροφή του στήν ὀλοκλήρωσι καί στήν ἀθωότητα, πού εἶχε στόν παράδεισο. Ἀναπληρώνει τό παλαιό ἔνδυμα τῆς θείας δόξης, πού ἔχασαν μέ τήν πτώσι τους οἱ πρωτόπλαστοι καί "ἔγνωσαν ὅτι γυμνοί ἦσαν" (Γεν. γ', 7). Ἀποκαθιστᾶ τόν νεοφώτιστο στήν ἀληθινή του φύσι, ἡ ὁποία εἶχε ἀμαυρωθῆ καί ἀκρωτηριασθῆ ἀπό τήν ἁμαρτία²⁸.

Ὁ βαπτιστικός αὐτός χιτῶνας εἶναι τό "ἔνδυμα τοῦ γάμου" (Ματθ. κβ', 12), πού κάνει τόν κάθε πιστό "ἄξιο" νά συμμετάσχη στούς οὐρανόσι γάμους τοῦ Ἀρνίου²⁹. Εἶναι ἡ "στολή ἡ πρώτη", πού ἔλαβε ὁ ἄσωτος υἱός, ὅταν ἐπέστρεψε στόν πατέρα του (Λουκ. ιε', 22), καί ἡ λευκότης

---

26. "Εὐχολόγιον", σελ. 142, (ἔκδ. "Ἀστέρος", Ἀθῆναι). Σέ παλαιό χειρόγραφο ἀναφέρεται: "Ἐνδύεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ χιτῶνα εὐφροσύνης καί ἀγαλλιᾶσεως". (Γρηγορίου ἱερομ.: "Τό ἅγιον Βάπτισμα", σ. 250, Ἅγιον Ὅρος 1989). Ὁ λευκός βαπτιστικός χιτῶνας, (ἢ ἡ λευκή στολή, πού φοροῦν σήμερα τά νεοφώτιστα νήπια), ὀνομάζεται ἐπίσης ἀπό τούς Πατέρες: "Φωτεινός χιτῶνας, βασιλικόν ἔνδυμα, χιτῶνας ἀθανασίας, ἱμάτιον σωτηρίου, ...". Ἐπίσης τό πρῶτο ἔνδυμα, δηλαδή τό ζωστικό ἢ ἐσώρασο, πού λαμβάνει ὁ μοναχός κατά τήν κουρά του, ἡ ὁποία θεωρεῖται ἀπό τούς Πατέρες ὡς "δεύτερο Βάπτισμα", ὀνομάζεται "χιτῶνας δικαιοσύνης καί ἀγαλλιᾶσεως" ("Εὐχολόγιον", σ. 213).

27. Πρβλ. "Δέσποτα τῶν ἀπάντων, ἀνάδειξον τό ὕδωρ τοῦτο... ἔνδυμα ἀφθαρσίας... ἔνδυμα ἐξ ὕδατος καί πνεύματος" ("Εὐχολόγιον", σ. 140, 213).

28. Σμέμαν Ἀλ. πρ., "Ἐξ ὕδατος καί Πνεύματος", σ. 106, ἔκδ. "Δόμου", Ἀθῆναι 1984.

29. Πρβλ. "Καθαρόν ἔνδυμα γάμου περιβαλεῖν, ὅπερ ἐστι βάπτισμα". (Ἁγίου Κλήμεντος Ρώμης: Ὁμιλία η', 22).

του φανερώνει τήν χαρά, πού υπάρχει μέσα στην Ἐκκλησία —τόν πατρικό Οἶκο— γιά τήν ἐπιστροφή τοῦ χαμένου παιδιοῦ τοῦ Θεοῦ³⁰.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τόν παραβάλλουν ἐπίσης μέ τά "ἱμάτια" τοῦ Χριστοῦ, τά ὁποῖα κατά τήν Μεταμόρφωσί Του "ἐγένετο λευκά ὡς τό φῶς" (Ματθ. ιζ', 2): ἀφοῦ, ἐπί τοῦ ὄρους Θαβώρ, ὁ Χριστός ἀπεκάλυψε μία τέλεια καί ἀναμάρτητη ἀνθρωπίνη φύσι, ὄχι "γυμνή", ἀλλ' ἐνδεδυμένη μέ τά "λευκά ὡσεὶ χιόνα" ἐνδύματά Του, μέσα στό ἄκτιστο φῶς τῆς δόξης Του³¹.

Ο Χριστός προσλαμβάνοντας τήν ἀνθρωπίνη φύσι, μέ τήν ἐνσάρκωσί Του, τήν "βρῆκε ἀκάθαρτη, ἄλουστη, γυμνή, γεμάτη αἵματα. Τήν ἔλουσε (διά τοῦ Βαπτίσματος), τήν ἄλειψε μέ λάδι (διά τοῦ Χρίσματος), τήν ἔθρεψε (διά τοῦ Σώματος καί Αἵματός Του), τήν ἔντυσε μέ ἕνα ἔνδυμα, πού ὅμοιό του δέν υπάρχει: ἔγινε ὁ Ἴδιος στολή της. (Γεζ. ιστ', 3-13). Ἐτσι ἡ φτωχή καί περιφρονημένη ἀνθρωπίνη φύσι ἔγινε βασίλισσα, πού μπορεῖ πλέον νά σταθῆ κοντά στόν Βασιλέα (Ψαλμ. μδ', 10)"³².

Προκειμένου, ὅμως, νά λαβῆ τόν βαπτιστικό χιτῶνα, ὁ ἄνθρωπος, πρέπει νά ἀποβάλλῃ προηγουμένως τά ροῦχα, πού φοροῦσε μετά τήν πτώσι: τά ροῦχα ἀπό τά δέρματα τῶν νεκρῶν ζώων, ἀπό τά φύλλα τῆς ἀκάρπου συκῆς· τά ροῦχα μέ τά φανταχτερά χρώματα τῆς ματαιοδοξίας· τά ντυσίματα τῆς "μόδας", τοῦ πειρασμοῦ καί τῆς φιληδονίας· τά "μικρό-ἀστικά" ροῦχα.

Αποθέτοντας ὅλ' αὐτά τά "ρουπαρά" ἐνδύματα³³, ὁ βαπτιζόμενος, "ἀπεκδύεται τόν παλαιόν ἄνθρωπον" (Κολ. γ', 9) καί ἀπορρίπτει τήν παλαιά ζωή τῆς φθορᾶς καί τῆς ἁμαρτίας, σάν ἕνα ροῦχο³⁴. Μένει "μετά

30. Γρηγορίου, ἔ.ἀ., σ. 250.

31. Γρηγορίου, ἔ.ἀ., σ. 253 καί Σμέμαν, ἔ.ἀ., σ. 106.

32. Γρηγορίου, ἔ.ἀ., σ. 252.

33. Πρβλ. "Τά ρουπαρά πάντα, ἃ ἠμφιεσάμεθα, κακά ἀπεδυσάμεθα" (Ἁγίου Ἰουστίνου μάρτυρος: Διάλογος, 116). "Σπουδάσατε πρῶτον ἐκδύσασθαι τό ρουπαρόν ὑμῶν πρόσλημμα καί μιαιρόν περίβλημα" (Ἁγίου Κλήμεντος Ρώμης: Ὁμιλία η', 23). Οἱ ἀσκητές δείχνουν αὐτόν τόν "τύπο" μέ τήν ἀτημέλητη ἐμφάνισι τοῦ ἐνδύματος τῆς μετανοίας τους.

34. Γρηγορίου, ἔ.ἀ., σ. 132 καί Σμέμαν, ἔ.ἀ., σ. 105. Πρβλ. "Ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατά τήν προτέραν ἀναστροφὴν τόν παλαιόν ἄνθρωπον, τόν φθειρόμενον κατά τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης... καί ἐνδύσασθαι τόν καινόν ἄνθρωπον, τόν κατά Θεόν κτισθέντα" (Εφ. δ', 22-24). Ὁ συμβολισμός αὐτῆς τῆς γυμνότητος τοῦ βαπτιζομένου (πρβλ. Γρηγορίου, ἔ.ἀ., σ. 131) χάνεται, δυστυχῶς, σήμερα μέσα ἀπό τόν ὑ-

~~~~~  
του χιτωνίσκου μόνον<sup>35</sup> καί, διὰ τῆς τριπλῆς καταδύσεως, ἀναγεννᾶται καί δέχεται τὴν καινὴ (νέα) ζωή· "Ἐνδύεται" τὸν ἴδιο τὸν Χριστόν, ὁ Ὁποῖος γίνεται πλέον "τό ἔνδυμά του", γιατί Αὐτός ἀποτελεῖ "τό βασιλικόν ὄν- τως καί τίμιον ἔνδυμα"<sup>36</sup>.

**Λαμβάνοντας τὸν λευκὸ "χιτῶνα τῆς εὐφροσύνης", τὴν στολή πού ἀκτινοβολεῖ ἀπὸ "δόξα, ἀπάθεια καί ἀφθαρσία", ὁ νεοφώτιστος "βλέπει ἐπάνω του τὸν ἠλιόμορφο τοῦ Κυρίου χιτῶνα", τὸν "τύπον τοῦ θείου φωτός καί τῆς ἀγγελικῆς καθαρότητος". Εἰς τὸ ἐξῆς, ὀφείλει νὰ διαφυλάξῃ "καθημερινὰ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἐνδύματός του, ὥστε νὰ μὴ δεχθῆ ρύπο ἢ ρυτίδα· οὔτε μέ ἄκαιρα λόγια, οὔτε μέ μάταια ἀκούσματα, οὔτε μέ πονηροὺς λογισμοὺς, οὔτε μέ θεάματα, στὰ ὅποια πέφτουν τὰ μάτια ἀπερίσκεπτα"<sup>37</sup>.**

**Πρέπει νὰ διατηρήσῃ καθαρὸ τὸ ἔνδυμα τῆς ἀφθαρσίας, γιὰ νὰ τὸ παρουσιάσῃ, κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Δευτέρας Παρουσίας, "ἀρρῦπτο καί ἀμόλυντο"<sup>38</sup>. Γιατί αὐτό, πού ὑποδηλώνεται μέ "σημεῖα" καί σύμβολα, κατὰ τὸ Βάπτισμα, καί, διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, χορηγεῖται μυστηριακά, πρόκειται νὰ ὀλοκληρωθῆ "ἐσχατολογικά". Τότε, πού θὰ ἀξιωθοῦν ὅλοι οἱ "εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς" νὰ σταθοῦν "ἐνώπιον τοῦ θρόνου καί ἐνώ- πιον τοῦ Ἄρνιου, περιβεβλημένοι στολὰς λευκάς" (Ἀποκ. ζ', 9).**

---

ποβιβασμὸ τοῦ Μυστηρίου σέ "κοινωνικὸ γεγονός". Ἐπὶ πλέον, μέσῳ τῶν συγχρόνων φωτο-ὀπτικο-ἀκουστικῶν συστημάτων "ἀπογυμνώνεται" ἐντελῶς ἡ μυστηριακὴ χροιά τοῦ Βαπτίσματος, στὴν συνείδησι τῶν χριστιανῶν. Ξεχνοῦν ὅτι κάθε Μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας συνιστᾶ μία εἴσοδος, μία μύησι τῶν πιστῶν στὴν ἀθέατη πραγματικότητα τῆς θείας Χάριτος. Καί ἡ "μύησι", ὡς γνωστόν, σημαίνει τὸ βλέπειν μέ κλειστά μάτια, δηλαδὴ τὸ βλέπειν πέραν τῶν φαινομένων, μέ τὰ μάτια τῆς πίστεως. Ἔτσι ὅταν λ.χ. οἱ παρευρισκόμενοι, ἢ μὴ, δίχως νὰ βιώνουν τὴν ἱερότητα τῶν τελουμένων, βλέπουν τὸ βαπτιζόμενον νήπιον "γυμνόν", τότε ἀτιμάζουν τὸ σῶμα του καί βεβηλώνουν τὸ Μυστήριον.

**35.** Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ε.Π.Ε. 30, 524 (Γρηγορίου, ἔ.ἀ., σ. 131).

**36.** Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, P.G. 44, 1005A καί P.G. 46, 889C (Νέλλα, ἔ.ἀ., σ. 111, 293). Πρβλ. "Ὅσοι γὰρ εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε, Χριστόν ἐνεδύσασθε" (Γαλ. γ', 27) καί Ρωμ. ιγ', 14, Κολ. γ', 9 κ. ἐ. Ἡ "ἐνδυσι" τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ὁμοίωσι τοῦ ἀνθρώπου μέ τὸν Χριστό καί σημαίνει τὸ νὰ μὴ Τόν ἐγκαταλείψῃ ποτέ, νὰ εἶναι παντοτινὰ μαζί Του, ὥστε ἀπὸ παντοῦ μέσα του νὰ φαίνεται ὁ Χριστός. (Γρηγορίου, ἔ.ἀ., σ. 279).

**37.** Γρηγορίου, ἔ.ἀ., σ. 254.

**38.** Πρβλ. "Τὸ τῆς ἀφθαρσίας ἔνδυμα, ὃ περιεβάλετο, ἀρρῦπτον ἐν αὐτῷ καί ἀμόλυντον διαφύλαξον, Κύριε...". (Εὐχολόγιον, σ. 145).

~~~~~

Τότε, καί ἡ βαπτιστική πράξι τῆς ἀπεκδύσεως τῶν ρούχων, θά ἔχη ὀλοκληρωθῆ μέ τήν τελική "ἀπέκδυσι" τοῦ θανάτου, μέ τήν ἀπόθεσι τοῦ θνητοῦ σώματος, μέ τήν ἀπογύμνωσι τῆς ἀποβιώσεως. Καί, κατά τήν κοινή Ἀνάστασι, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος θά ἐπαν-ἐνδυθῆ τό ἀναστημένο σῶμα του, ἀφοῦ τό "θνητό θά ἐνδυθῆ τήν ἀθανασία, καί τό φθαρό θά ἐνδυθῆ τήν ἀφθαρσία" (Α' Κορ. ιε', 53), τότε θά ἐπέλθῃ καί ἡ ἐσχατολογική ὀλοκλήρωσι τοῦ λευκοῦ βαπτιστικοῦ χιτῶνος (πρβλ. Κολ. γ', 3 κ.έ.).

Μέ τό ἅγιο Βάπτισμα ὁ ἄνθρωπος συναποθνήσκει μέ τόν Χριστό, συνθάπτεται καί συνανίσταται μαζί Του, μέσα στό ὕδωρ τῆς κολυμβήθρας³⁹. Ἐτσι μετέχει στόν θάνατο Ἐκείνου, πού ἐφόρεσε τήν ἀνθρωπίνη φύσι σάν ρούχο, πού προσέλαβε τήν σάρκα τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου, πού "Ἐαυτόν ἐκένωσεν μορφῆν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καί σχήματι εὔρεθεις ὡς ἄνθρωπος" (Φιλ. β', 7).

Συμμετέχει στά πάθη Του, στόν θάνατό Του, στήν κάθοδό Του στόν Ἄδη, στήν ἀνάστασί Του καί στήν ἀνάληψί Του, ὥστε νά ἀξιωθῆ τοῦ ἐνδύματος τῆς δόξης, πού ἔχει ἀνάγκη γιά νά ὀλοκληρωθῆ, αἰσθανόμενος τήν "αἰσχύνῃ" του⁴⁰, τήν "γυμνότητά" του, τήν φθορά του, καί τήν ἀνελέγη καταδυνάστευσί του ἀπό "τάς ἀρχάς καί ἐξουσίας τοῦ σκότους"⁴¹.

Διά τῆς πτώσεως, ὁ ἄνθρωπος ἐξέπεσε ὑποκάτω τῶν ἀγγέλων, ἢ μᾶλλον "παρασυνεβλήθη (ἐξισώθη) τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καί ὠμοι-

---

39. Πρβλ. "Ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστόν Ἰησοῦν, εἰς τόν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν" (Ρωμ. στ', 3). "Ὁ βαπτιζόμενος", γράφει ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς, "βαδίζοντας στά ἴχνη τοῦ Χριστοῦ, πεθαίνει μαζί Του μυστικῶς... καί σύμβολο τοῦ θανάτου αὐτοῦ εἶναι τό θεῖο Βάπτισμα". Ἐπίσης, ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων λέγει στίς Κατηχήσεις του πρὸς τοὺς νεοφωτίστους ὅτι, ἡ τριπλή κατάδυσι στό ὕδωρ συμβολίζει "τήν τριήμερον ταφήν τοῦ Χριστοῦ". Καί ὁ ἱερός Χρυσόστομος ὑπογραμμίζει: "Ὅταν βυθίζωμε τά κεφάλια μας στό ὕδωρ, ὡσάν νά εἶναι ἕνας τάφος, θάπτεται ὁ παλαιός ἑαυτός μας καί, ἀφοῦ βυθισθῆ, ἐξαφανίζεται. Ὑστερα, ὅταν ἀνερχώμεθα ἀπό τό ὕδωρ, ἀνέρχεται ὁ καινός ἄνθρωπος" (Γρηγορίου, ἔ.ἀ., σ. 234).

40. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἀναφέρει ὅτι τό Βάπτισμα εἶναι "αἰσχύνῃς κάλυμμα" (Λόγος Μ', δ').

41. Πρβλ. Κολ. β', 12-15. Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων λέγει ὅτι, "ὁ Χριστός ἐπάνω εἰς τόν Σταυρόν ἐξεγύμνωσε τὰς ἀρχάς καί τὰς ἐξουσίας τοῦ σκότους καί ἐθριάμβευσε μέ παρρησίαν εἰς τό ξύλον τό σταυρικόν". (Γρηγορίου, ἔ.ἀ., σ. 132).

ώθη αὐτοῖς" (Ψαλμ. μὴ', 13), καὶ ὤφειλε, στήν θέσι τοῦ ἐνδύματος τῆς δόξης, νά καλυφθῆ μέ φύλλα συκῆς καί δέρματα ζώων. Ὅμως, ὁ ἀναγεννημένος καί ἀναστημένος ἐν Χριστῷ ἄνθρωπος, θά ὑψωθῆ ὑπεράνω τῶν ἀγγέλων. Τό ἐνδυμά του θά εἶναι τότε ἐνδοξότερο ἀπό ἐκεῖνο τῶν ἀγγέλων καί ἡ στολή του λαμπρότερη ἀπό ἐκεῖνη τῶν πρωτοπλάστων.

Γιατί τό ἐνδυμα, πού τοῦ ἐδόθη κατά τό Βάπτισμα καί, κατά τήν Ἀνάστασι, θά τοῦ δοθῆ "ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς" (Β' Κορ. ε', 1), εἶναι ἓνα ἐνδυμα τό ὁποῖον, "ἀφ' ὅτου περιέβαλε τήν ἀνθρωπίνη φύσι, ἐξηφάνισε τόν (ἐδρεύοντα) εἰς τήν σάρκα του θάνατο, κι ἔτσι κατεπόθη τό θνητόν (τῆς φύσεώς του) μέ τό ἐνδυμα τῆς ἀφθαρσίας"⁴².

Αὐτό τό ἐνδυμα δέν θά χαθῆ ποτέ πιά, γιατί θά εἶναι ὑφασμένο, ὄχι ἀπό τήν προπρωτική δόξα, πού ἐκάλυπτε τήν "μή-ἐνδεδυμένη" φύσι τοῦ πρώτου Ἀδάμ, ἀλλ' ἀπό τήν θεανθρώπινη δόξα τοῦ δευτέρου Ἀδάμ, τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ὅποιος προσέλαβε καί ἀνεγέννησε στό πρόσωπό Του τήν

---

42. Μεγάλου Βασιλείου: " Ἐπιστολή (292) πρὸς τόν Παλλάδιον".

"ἀπογυμνωμένη" ἀνθρωπίνη φύσι, ὥστε νά "καταποθῆ τό θνητόν μέ τό ἔνδυμα τῆς ἀφθαρσίας".